

Mida tahab ja mis pakub

ELAV TEADUS 1936?

1936. aastal algab Eesti Kirjanduse Seltsi poolt väljaantav populaarteaduslik seeria „Elav Teadus“ juba oma viiendat aastakäiku. Juba 48 raamatut üle 5000 leheküljega ja mitmesaja pildiga on ta viinud eesti lugeja kätte oma senise neljaaastase ilmumise jooksul. Ta on ületanud kõik algusaja raskused, on saanud üldiselt tuttavaks ja üldiselt tunnustatuks (mõni ta number on juba tõlgitud ka soome keelde). Tema eeskujul ning temaga võistlemiseks on asutatud isegi teisi samasuguseid väljaandeid ja neid kuulukse olevat kavatsusel veelgi.

Mis tähendab see kõik?

Kõigepealt seda, et populaarteaduse tähtsust on juba meilgi hakatud mõistma, et populaarteadus on saanud koguni moeasjaks.

See on osalt seletatav ülemaailmselt silma paistva meie aja püüdega näha elu, nagu ta tõesti on, mitte enam ainult unistusi. Ses mõttes on populaarteadus ju veelgi elu- ja ajalähedasem kui ilukirjandus, sest et ta annab ainult täitsa usaldatavaid tõsiasju, põhjeneb suurel hulgal süstemaatilisel eeltööl ja ütleb seepärast alati midagi uut. Kogu tõelise maailma toredus, mitmekesisus ja värvirikkus on suurem kui ühelgi romaanil — on vaja 1) ainult seda maailma hästi tunda, 2) sellest hästi valida kõige huvitavamaid nähtusi ja 3) neid osata hästi näidata, s. o. lühidalt ja kergesti-loetavalt esitada.

Eriti tähtis on populaarteadus Eestis, kus suuri teaduslikke töid igalt eluvajaliselt alalt üldse on vähe või kus nad rahva kehvuse ja tööga ülekoormatuse tõttu on kättesaamatud. Seepärast on korraliku ja süstemaatilise populaarkirjanduse hankimine meile otse üheks rahvuslikuks suurülesandeks.

Selline süstemaatiline populaar-teadusliku kirjanduse levitaja aga on meil ainult Elav Teadus. Üksnes terveks aastaks tellitava seeriana ongi meie oludes võimalik välja anda sel alal tõelist väärtkirjandust, sest et muidu juhuslikkude üksikraamatutena jõuavad end läbi lüüa ainult kõmulist laadi pealiskaudsed asjad (näit. suguelu või „kombe“-õpetuse alt) või siis jälle ilma üldharidusliku väärtuseta praktilised õpperaamatud mõnel üksikalal.

Ajakirjana tellitavas seerias aga peab iga ta number enam või vähem rahuldama kõigi oma lugejate nõudeid. Ja see muidugi pole kerge.

Et „Elav Teadus“ sellest ja muist raskustest hoolimata on läbi löönud, see tuleb ta omapärasest, võib-olla kogu maailmas ainulaadsest korraldusest, mida juhivad algusest peale

kolm põhimõtet.

1. Iga E. T. number peab olema oma ainelt elulähedane ja huvitav kõigile, mitte ainult mingi üksiku kutse või eriharrastaja jaoks. Kõik liiga spetsiaalne peab jääma kõrvale.

2. Iga number peab olema kõigile arusaadav, kuid siiski uudne. Ta esitusviis ja keeletarvitus ei tohi olla raske ka algkooli haridusega kodanikule.

3. Iga number peab olema kõigile mitte ainult huvitav ja põnev, vaid ka vajalik, andma igäühele kas praktilisi, maailma-vaatelisi või esteetilisi väärtusi. Kõik ainult „ajaviiteteadus“, imelikkude juhtumuste ja kurioosumite

kirjeldus, erootiline kõditus jne. ei kuulu siia. Seks pole raisata aega ega raha, kui on olemas palju tähtsamaid ja ühtlasi huvitavaid asju.

Kas jaksab Elav Teadus neid nõudeid täita?

Kes tutvub E. T. nelja senise aastakäiguga, see võib otsustada ise. Selles on ilmunud teoseid juba kõigilt tähtsamailt teadus- ja elualadelt niihästi praktilise kui ka maailmavaatelise rakendatavusega.

See kõik on tagatiseks, et ka

Elav Teadus 1936

seisab oma ülesande kõrgusel ja väärrib kõigile tähelepanu ja tellimist, jätkates oma seniseid ettevõtteid järjest suurema süvenemise ja laiendamise suunas.

Uue aastakäigu esimesist numbreist on kõigepealt mainitavad Raamatu-aasta tähtsad ülevaate teosed: H. Helmi ja O. Urgart'i „Lühike eesti ajakirjanduse ajalugu“, mis alates Hupeli ja Masinguga toob esimese süstemaatilise ülevaate sellest nii tähtsast, kuid seni üsna vähe käsitletud alast. Erakordselt sisurikas ja põhjalik on tänavune „Eesti Kroonika 1935“ (poolteisekordses suuruses), mille tähtsust aasta sündmuste ja saavutuste ülevaatliku kokkuvõtte näitab juba kas või see, et teda oli Riikliku Propagandatalituse poolt ette tellitud levitamiseks Vabariigi aastapäeval 500 eksemplari. Üsna uuelaadiline on Eesti tuntuma bibliofiili dir. Jaan Roosi töö „Lühike eesti raamatu ajalugu“, kus vaadeldakse ka meie õpetliku, vaimuliku, teadusliku jm. kirjanduse arengut. Kolmandaks selle ala uudisteoseks on kirjandusteadlase A. Aspeli „Kuidas lugeda? Kirjandusteose analüüs“, mis üldarusaadaval kujul tutvustab ka kõige uuemate vooludega poeetika ja stilistika alal. Loodetavasti sel suvel ilmub ka dr. A. Annisti „Kalevala — ühissoome eepos“.

Kuid 1936. aastale ei lange mitte ainult Raamatu-aasta lõpp, vaid ka Tervishoiu-aasta algus ja Olümpiamängud. Sellega ühenduses ilmub kehakasvatuse inspektori ja tuntud spordimehe A. Klumbergi „Sport ja kehakultuur“, kus antakse pildirikas ülevaade kehakultuuri ajaloost ja tähtsusest, üksikuist spordialadest ja tähtsamaist saavutustest, eriti eesti kehakultuuri alal. See on raamat laiale lugejaskonnale.

Teistest töist mainitagu maailmakuulsa prantsuse romanisti A. Maurois' äsjailmunud vaimukas essee „Inglased, nende iseloom ja ühiskond“ ja Ameerikas määratu menuga „best-sellerite“ hulka tõusnud väga populaarne ja aktuaalne Durant'i „Lood filosoofia ajaloo“ (Antiik-æg), edasi Eesti riigi Konjunktuurinstituudi majandussektsooni juhataja J. Janussoni ülevaade „Eesti majanduslikust arengust“, dir. K. Liidaku ideoloogilist laadi teos „Eesti maakultuur ja moodne talu“, põnevalt huvitav astronoomiline teos „Maailmaruum ja tähed“, insener H. Tombachi töö „Lennukid ja lennutehnika“, veel teoseid ka nüüdisaja filosoofidest, ühiskonnateadusest, draama ja teatri ajaloo (G. Suits), usu ja teaduse vahekorrast, Läti kultuurist ja kirjandusest, K. A. Hindrey paljuoodatud teos kaladest ja kalapüügist jne.

Ühe sõnaga: juba praegu valminud käsikirjade ja autoritega sõlmitud lepingute põhjal võib öelda, et ka 1936. a. „Elav Teadus“ ei jää maha oma eelkäijatest ei sisurikkuselt ega huvitavuselt, vaid pigemini neid veel ületab.

ELAVAT TEADUST

ilmub 12 numbrit aastas, iga nr. umbes 100 lk., piltidega.

Toimetus: dr. A. Annist — tegev toimetaja, D. Palgi — vastutav toimetaja, prof. K. Konik, prof. J. Köpp, koolinõunik J. Lang, dir. J. Roos, prof. P. Tarvel, kirjanik Fr. Tuglas, prof. J. Uluots.

Tellimishind		Aasta tellimishinda Kr. 9.—	
ühes saatekuludega:		võib tasuda osakaupa:	
Aastas	12 nr-it . Kr. 9.—	Tellimisel	Kr. 3.50
Poolaastas	6 " " " 5.—	1. aprilliks	" 2.50
Veerand-a.	3 " " " 2.75	1. juuliks	" 2.—
Üksiknumber	. . . " 1.—	1. oktoobriks	" 1.—

K Ö I D E :]

Iluköide	12 nr-it . . .	Kr. 5.—	Rahvaraamatukogu-
"	6 " " " . . .	2.75	köide
"	1 " " " . . .	—50	iga raamat
			Kr. —.40

Tellides maksta raha posti jooksvale arvele nr. 20-36 ja kirjutada tellimine rahakaardi lõigendile. Samuti võib tellida ajakirjana postkontoritest, raamatukauplustest, Eesti Kirjanduse Seltsi usaldusmeestelt ja

**EESTI KIRJANDUSE SELTSILT, TARTU
SUURTURG 12, TEL. 6-01**

G. Roht'i trükk, Tartus 1936.